

II. TEXT

De insula quae dicitur Britan(n)ia in oceano

In oceano vero occidentali est insula quae dicitur Britan(n)ia, ubi olim gens Saxonum, veniens ab antiqua Saxonia cum principe suo nomine Anschis, modo habitare videtur. Quamvis insulam, ut diximus, quidam Grecorum philosophi quasi '(he)micosmin' appellaverunt. Nam nos tam magnam insulam neque in suprascripto mari magno, neque in praefato oceano dilatissimo, neque in quo praediximus sinu oceani legendam nullo modo repperimus. In qua Britan(n)ia plurimas fuisse civitates et castra legimus, ex quibus aliquantas designare volumus. Id est:

P omits title; *V* has *Britania* in margin. *occidentale*, *V. elongens*, *B*; *olim gens*, *P. Ansehís*, *V. in ea habitare*, *P. philosophi*, *P. mirosmi*, *V*; *micosmi*, *P*; *macosmin*, *mycosmin*, in margin. *B. ullo*, *B. legimus civitates et castra*, *P. magna insula*, *V. sino*, *V*, *P*.

THE WEST COUNTRY, TO EXETER. 1-16

Giano. Eltabo. Elconio. Nemeto[s]tatio. Tamaris. Purocoronavis. Pilais. Vernilis. Arduaravenatone. Devionisso. Statio Deventiasteno. Duriarno. Uxelis. Vertevia. Melamoni. Scadum Namorum.

Gianoeltabo, *V*, *P*. Nemetotacio, *P*. Purocoronains, *B*. Vernalis, *P*. Ardua. Ravenatone, *B*. Statio deventiastene, *P*; Stadiodeventiasteno, *V*; Statio deventiasteno, *B*. Melarnoni, *P*. Scadumnamorum, *V*; Scadamnamorum, *B*.

EXETER TO THE NORTH-EAST. 17-22

Termonin. Mestevia. Milidunum. Apaunaris. Masona. Alovergium.

Apannaris, *B*.

EXETER TO WINCHESTER. 23-41

Iterum iuxta suprascriptam civitatem Scadoniorum est civitas quae dicitur Moriduno. Alauna silva. Omiredertis. Lindinis. Canza. Dolocindo. Clavinio. Morionio. Bolvelaunio. Alauna. Coloneas. Aranus. Anicetis. Melezo. Ibernio. Bindogladia. Noviomagno. Onna. Venta velgarom.

Scadomnamorum, *B*. Cança, *P*. Clavinia, *B*. Alatina, *B*. Aramis, *V*; Araniis, *B*. Meiezo, *P*. Blindogladia, *B*.

WINCHESTER TO CHICHESTER. 42-4

Armis. Ardaoneon. Navimago reg[n]entium.

Navimagoregentium, *V*.

WINCHESTER TO CAERWENT. 45-8

Leucomago. Cunetzone. Punctuobice. Ventas[i]lurum.

Leucumagno, *B*; Leucumagna, *V*.

SOUTH WALES AND CAERLEON. 49-52

Iupania. [Ne]metambala. Albinumno. Isca Augusta.

Iupavia, *B*. Isca angusta, *B*.

FROM CAERLEON TO KENCHESTER AND GLOUCESTER. 53-62

[Go]bannio. Bremia. Alabum. Cicutio. Magnis. Branogenium. Epocessa. [Ypocessa.] Macatonion. Glebon Colonia.

Bamnio, *P*, *B*. Brano. Genium, *codd.* Glebon. Colonia, *V*, *P*.

FROM GLOUCESTER TO SALINAE, CIRENCESTER AND SILCHESTER. 63-7

Argistillum. Vertis. Salinis. Cironium Dobunorum. Caleba Arbatium.

Cironium. Dobunorum, *V*, *P*. Caleba. Arbatium, *V*, *P*.

THE SOUTH-EAST LITORAL. 68-74

Anderelionuba. Mutuantonis. Lemanis. Dubris. Duroaverno Cantiacorum. Rutupis. Durobrabis.

Mantuatonis, *B*; Mantuantonis, *V*. Duroaverno. Cantiacorum, *V, P*.

THE MIDLANDS. 75-8

Landini. Tamese. Brinavis. Alauna.

WROXETER AND WALES. 79-83

Utriconion Cornouiorum. Lauobrinta. Mediomano. Seguntio. Canubio.

Utriconion. Cornouiorum, *V*; Utriconion. Cornoninorum, *P*. Seguncio, *B*.

CHESHIRE AND SOUTH DERBYSHIRE. 84-91

Mediolano. Sandonio. Deva uictrix. Veratino. Lutudaron. Derbentione. Salinis. Condate.

Mediolana, *V*. Saudonio, *V, P*; Sandonie, *B*. uictris, *codd.* Derbencione, *B*.

LEICESTER TO THE NORTH-WEST AND TO LONDON. 92-7

Ratecorion. Eltanori. Lectoceto. Iaciodulma. Virolanium. Londinium Augusti.

Ratetorion, *B*. Eltavori, *V, B*. Lecto. Ceto, *V*. Londinium. Augusti, *P*.

LONDON TO COLCHESTER. 98-9

Cesaromago. Manulodulo colonia.

Cesoromago, *V, P*. Manulodulo. Colonia, *P*.

TO CAISTOR-BY-NORWICH AND LINCOLN. 100-5

Durcinate. Duroviguto. Durobrisin. Ventacenomum. Lindum colonia. Bannoalum.

Limdum celonia, *B*. Bannovallum, *P*.

THE HIGH PEAK DISTRICT. 106-9

Navione. Aquis Arnemeze. [Ze]rdotalia. Mautio.

Arnemeza, *V, P*; Arnemeya, *B*; Mantio, *P, B*.

MANCHESTER TO ILKLEY AND CUMBERLAND. 110-23

Alicuna. Camulodono. Caluuiio. Galluuiio. Medibogdo. Cantiventi. Iuliocenenon. Gabrocentio. Alauna. Bribra. Maio. Olerica. Derventione. [B]ravonia[co].

Alunna, *V, P*. Colunio, *B*. Medebogdo, *B*. Cantaventi, *V, B*.

MANCHESTER TO RIBCHESTER AND THE WEST RIDING. 124-6

Bresnetenaci Veteranorum. Pampocalia. Lagentium.

Bresnetenaci. Veteranorum, *V, P*. Lagentium, *V*.

THE EDEN VALLEY, AND THREE FORTS OF HADRIAN'S WALL. 127-32

Valteris. Bereda. Lagubalium. Magnis. Gabaglanda. Vindolande.

Lagubalumi, *V, P*.

THE NORTH ROAD, FROM COUNTY DURHAM TO YORK. 133-7

Lincouigla. Vinouia. Lauaris. Cactabactonion. Eburacum.

Vinonia, *B*.

THE EAST RIDING. 138-9

Decuaria. Deuouicia.

Deuouitia, *V*; Denouicia, *B*.

TOWARDS THE EAST END OF HADRIAN'S WALL. 140-2

Dixiologunduno. Coganges. Corielopocarium.

Dixiologunduno, V; Dixiologundino, P. Ceganges, V. Corie. Lopocarium, P.

HADRIAN'S WALL, EASTERN HALF. 143-50

Iterum sunt civitates in ipsa Britan(n)ia quae recto tramite de una parte in aliam, id est, de oceano in oceanum existunt, ac dividunt in tertia portione ipsam Britan[n]iam.

Id est:—

Serduno. Condecor. Vindouala. Onno. Celunno. Brocoliti. Velurcion. Esica.

alia, V, P. in oceano, V, P. et sistunt. iaci, V; et sistuntiaci, P; existunt. Iaci, B. tertia, V, P. porcione, P. Serdeduno, B. Celumno, V; Celiunno, B. Velurticorum, B; Velurtion, P.

HADRIAN'S WALL, WEST-END, AND A CUMBERLAND SITE, 151-5

Banna. Uxelludamo. Avalava. Maia. Fanococidi.

Uxeludiano, P. Avalana, V. Fanocodi, P; Fanococidi, V, B.

THE LOWLANDS, FROM THE SOUTH-WEST TO NEWSTEAD. 156-83

Brocara. Croucingo. Stodoion. Smetriadum. Clindum. Carbantium. Tadoriton. Maporiton. Alitacenon. Loxa. Locatreve. Cambroianna. Smetri. Uxela. Lucotion. Corda. Camulossesa. Presidium. Brigomono. Abisson. Ebio. Coritiotar. Celovion. Itucodon. Maromago. Duabsissis. Venutio. Trimuntium.

Stodoyon, B. Alithacenon, V, B. Lucocion, V. Duabsissis, P, B. Triminitium, V.

FROM NEWSTEAD ACROSS THE CHEVIOT. 184-90

Eburocaslum. Bremenium. Coccuveda. Alauna. Olcaclavis. Eiudensca. Rumabo.

Triminitium, V. Cocuneda, P; Coccimeda, B. Olciclavis, P; Oleclavis, B. Evidensca, B.

THE ANTONINE WALL. 191-200

Iterum sunt civitates in ipsa Britan(n)ia recto tramite una alteri connexae, ubi et ipsa Britan(n)ia plus angustissima de oceano in oceanum esse dinoscitur. Id est:—

Velunia. Volitatio. Pexa. Begesse. Colanica. Medionemeton. Subdobiadon. Litana. Cibra. Credigone.

retro, P. conexa, P. uni alteri, B; una alterius, V. in oceano, codd.

NORTH OF THE ANTONINE WALL. 201-27

Iterum est civitas quae dicitur: Lano. Maulion. Demerosesa. Cindocellum. Cerma. Veromo. Matovion. Ugrulentum. Ravatonium. Iberran. Pinnatis. Tuessis. Lodone. Litinomago. Devoni. Memanturum. Decha. Bograndium. Ugueste. Leviodanum. Poreoclassis. Levioxava. Cermium. Victorie. Marcotaxon. Tagea. Voran.

Iano, P; Lirio, B. Manlion, B. Pumatis, B. Ranatonium, P. Liutinomago, B. Leviodanium, B; Levioxana, B.

VARIOUS PLACES. 228-35

Sunt autem in ipsa Britan[n]ia diversa loca, ex quibus aliquanta nominare volumus, Id est:

Maponi. Mixa. Panovius. Minox. Taba. Manavi. Segloes. Dannoni.

aliquantas, P. Mixa, omittit P. Panonius, V. Manani, B. Daunoni, P.

RIVERS IN DEVONSHIRE AND SOMERSETSHIRE. 236-42

Currunt autem per ipsam Britan[n]iam plurima flumina, ex quibus aliquanta nominare volumus.

Id est:—

Traxula. Axium. Mavia. Sarna. Tamaris. Naurum. Abona.

Sarva, P. Naurarum, B.

RIVERS IN WALES. 243-8

Isca. Tamion. Aventio. Leuca. Iuctius. Leugosena.

Tainron, *V*; Tamson, *B*.

RIVERS IN CUMBRIA. 249-51

Coantia. Dorvantium. Anava.

Coancia, *B*. Anava, *omittit P*.

EAST COAST RIVERS? 252-64

Bdora. Novitia. Adron. Certisnassa. Intraum. Antrum. Tinea. Liar. Lenda. Vividin. Durolavi. Alauna. Coguveusuron.

Certisnassa, *V*, *B*. Bdora-Intraum, *omittit P*.

SOUTH COAST RIVERS. 265-71

Durbis. Lemana. Novia. Raxtomessa. Senua. Cunia. Velox.

Raxtomessasenna, *P*, *V*, *B*.

Finitur autem ipsa Britan(n)ia. A facie orientis habet insulam Thile, ultra insulas Dorcadas; a facie occidentis, ex parte provinciae, Galliam et promunturium pyrenei; a facie septemtrionali insulam Scotiam; a facie meridiana Germaniam antiquam.

autem, *omittit B*. et et insulam Dorcadas, *B*. provinciam Gallicam, *B*. promuturium, *V*, *P*. punurei, *V*, *B*. septemtrionalis, *P*, *B*. insula Scotia, *V*, *P*. Germania antiqua, *V*, *P*.

IRELAND

Iterum in eodem oceano occidentali post ipsam magnam Britan(n)iam, simulque et amplius longius ut diximus quam omnes insulae, altra magna, finita parte septemtrionali, magis ex ipsa occidentali est insula maxima quae dicitur Ibernia; quae, ut dictum est, et Scotia appellatur. Cuius post terga, ut iam praemisimus, nullo modo apud homines terra invenitur.

altra finita magna, *B*.

IRISH RIVERS. 272-4

Per quam Scotiam transeunt plurima flumina. Inter cetera quae dicuntur. Id est: et Sodisinam. Cled. Terdec.

WESTERN ISLES, I. 275-89

Iterum in ipso oceano occidentali ponuntur diversae insulae. Ex quibus aliquantas nominare volumus. Id est:

Corsula. Mona. Regaina. Minerve. Cunis. Manna. Botis. Vinion. Saponis. Susura. Birila. Elaviana. Sobrica. Scetis. Linnonsa.

in, *omittant V*, *P*. oceano, *V*. Ririla, *B*. Elaviani, *P*. Linonsa, *V*, *B*.

WESTERN ISLES, II. 290-301

Item ad aliam partem dicitur insula Magancia. Anas. Cana. Atina. Elete. Daroeda. Esse. Grandena. Maiona. Longis. Eirimon. Exosades, ubi et gemmae nascuntur.

Magantia, *V*. Daroecla, *P*. Gradena, *P*. Erimon, *B*.

ORKNEYS. 302

Legimus vero in ipso oceano, iam expleta parte occidentali, tanquam ad partem regredientes meridianam sunt numero insulae triginta tres, quae et Dorcades appellantur. Quae quamvis non existant omnes excultae, attamen nomina illarum volueramus, Christo nobis iuvante, designare. Sed quia peccatis emergentibus suete a diversis gentibus ipsa dominatur patria, et ut barbarus mos est variis vocationibus easdem insulas appellant.

Legimus ut, *P*. xxxiii, *B*. valueramus, *P*.

There may be added an extract from V, 30. 303-306

Iterum sunt in ipso Oceano (insulae) quae dicuntur, Vectis. Malaca. Insenos. Taniatide.

Nectis, V. Tamatide, P.

The following passages, germane to the work as a whole, also apply to the British section:

I. 1. Sub Dei qui militant imperio, eius legem observare in(h)iant et beatae atque infinitae gloriae perfrui bono desiderant, si sine dolo mentis et absque hypocrisi caritatem proximis suis impendunt, ut ab ipso, qui caelorum possidet sceptrum et terrarum continet regna, frequentius ammonentur, et gratis dare omnibus petentibus, sicut acceperunt ab ipso deo et salvatore nostro, vehementius praestantur.

Quam ob rem, o mi frater carissime, postquam divina aspiratione praeditus me compelleres ut ego per pullidines subtilius tibi indicem mundum, recordare debes quod ait in sanctis scripturis Dominus dicens 'ubi eras quando ponebam fundamenta terrae? Indica mihi, si habes intelligentiam. Quis posuit mensuras eius, si nosti, vel quis tetendit super eam lineam?' Et alibi, 'altitudinem caeli et latitudinem terrae et profundum abyssi quis mensus est?' Sed tantum cum propheta clamemus, 'Quam magnificata sunt opera tua, Domine! Omnia in sapientia fecisti.' Nam quod apud humanum sensum possibile est, multorum philosophorum relegendi libros Christo iuvante in quantum valeo. Aio tibi, licet in India genitus non sim neque alitus in Scotia, neque perambulaverim Mauretanium simul nec perscrutatus sim Scythiam aut per quadragines ambulaverim mundi; attamen intellectuali doctrina imbui totum mundum diversarumque gentium habitationes, sicut in eorum libris sub multorum imperatorum temporibus mundus iste descriptus est. Sic enim ait quidam philosophorum, 'Romani tam per sapientiam plurimos amplectentes quam muneribus oblectantes seu armis debellantes totum mundum sibi subditum multis fecerunt temporibus'. Quod et testatur mihi sanctum Christi dei nostri evangelium, dicens 'exiit edictum ab Augusto Caesare ut describeretur universus orbis'. Sed et doctrina sanctorum apostolorum per totum divulgata est mundum, quemadmodum scriptum est, 'In omnem terram exivit sonus eorum, et in finis orbis terrae verba eorum'. Nam, ut praelibatum est, Christo nos iuvante diversa subtilius ad narrandum tuae iussioni parebo, ni fallor, nisi variae gentes sua prae nimia superbia concupiscentes alienas aut meliores patrias, aut fortasse ab aliis nationibus graviter afflictas, a propriis cespitibus transmetatae sunt, et, ut barbarus mos est, forsitan ut olim nominatae sunt patriae civitates vel flumina nuper aliter appellentur.

I. 18. Potuissemus etenim Christo nobis iuvante subtilius dicere totius mundi portus et promuntoria atque inter ipsas urbes miliaria, vel quomodo cunctae patriae aut qualiter ponuntur mirifice depingendo designare. Sed ideo, tanquam lectione nostra cosmographiae exactionem facientes, omnes designationes vel quae plura fuerunt polylogiam fugientes taciturnitati commendavimus.

III. COMMENTARY UPON INDIVIDUAL NAMES

Abbreviations: *ERN* = E. Ekwall, *English River-names* (1928); *Watson* = W. J. Watson, *The History of the Celtic Place-names of Scotland* (1926).

ABISSON 175. This place is in the Lowlands, somewhere between *CORDA* and *TRIMONTIUM*.

The Greek termination should be noted as pointing to the existence of a Greek archetype.

Derivation: *ab-*, cf. *ABOS*, Ptol. *Geogr.* ii, 3, 6, and *STAGNUM ABAE*, Adamnan, *Vit. S. Columb.* i, 31.

[*-isso-*, this suffix is a common one in Gaulish; cf. *DUMNISSUS*, *EPOISSUM*, *NAVISSUS*, *VECTISSUS*. I.W.]

Meaning: The root means 'river': the *-isso* termination seems to have the sense of 'place where'.

ABONA 242. The Bristol Avon.

Derivation: British *abona*, W. *afon*, O.Co., Co. *avon*, Bret. *aven*, O.Ir. *abann*, Ir. *abhann*, see *ERN*. 23.

Meaning: 'River'. The name is very common and is represented by the numerous rivers in Britain called *AVON*.

ADRON 254. Name of a river in northern Britain, between Forth and Tyne. Very possibly the river known, together with its district, as *AERON* in the *Gododdin* poems.